

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-ovo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 19.

V Ljubljani, 1. oktobra 1883. l.

XXIII. leto.

Dobra stran šolske novele.

Kmalu preteče peti mesec, od kar je zadobila naj novejša šolska postava naj više potrjenje, in še se ni polegel boj, ki je divjal zoper njo po liberalnem nemškem političnem kot šolskem časopisji. Miren, predsodkov prost opazovalec, ki je — kakor naravno — v prvi vrsti pred očmi imel bojni predmet, izvestno ni mogel razumeti te besne peresne borbe. Kdor pa naše nemške „prijatelje“ pozná in vé njihove skrivne in daleč segajoče namene tudi mej vrstami brati, ta je tekój razvidel, da jim je tû šlo le za vlado; kajti v svoji oholosti ne morejo ali recimo raje: nečejo razumeti, da je ni stvarí ni uredbe, ki bi se mogla dovršena zvati, in če se pri svojem nastanku še takó približuje popolnosti oddaljuje jo vedno bolj tek časa.

Politik bode postopanje nasprotnikov šolske novele morda odobroval; pedagog bi tega ne smel. In kakor sem mirno čital tendencijozne razprave v političnem časniku, takó sem nevoljen odložil kaj enacega pisanega v šolskem listu. Kar politik sme, naj pedagog ne prezré. — Priznavam, da ni novela Bog vé kak biser, pa *a priori* zavreči jo, ter jej vsako veljavo odrekati, ne zdi se mi práv.

S kacega stališča je pričakovalo slovensko učiteljstvo prihod te postave, kaže nam lausko zborovanje „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani, s kakimi občutki jo je vzprejelo, osvedóci nas letošnji zbor; na dnevnem redu je namreč razprava: Ali in kóliko bode sploh vplivala zadnja šolska novela na naše šolstvo?

Ne da bi hotel segati v nalogo dotičnega gospoda poročevalca, drznem se opozoriti drazega čitatelja na neko določbo šolske novele, ki ima namen obrusiti jeden izmej mnogih preostrih robov postave s 14. maja 1869. l.

„Les extremes ce touche“. Iz enega „extrema“ v drugi človeštvu tako prirojen korak storilo je tudi naše šolstvo sè zadnjo imenovano postavo. Dočim je „politična šolska ustava“ iz leta 1805. predpisovala le petero predmetov (verstvo, branje, pisanje, številjenje in spisje), je njena zakonita naslednica leta 1869. to število več kot podvojila. In česar óna ni hotela, doseglo je pretirano učiteljstvo: naša ljudska šola postala je prava realka, v kojoj se je le za silo bralo, pisalo in računilo. To prenapeto in brezmejno gojenje realij na stroške drugih važnejših predmetov v pravo mejo zavrnuti hoče šolska novela s §. 3., v kojem se glasi: . . . učencem najdóumnejše in najimenitnejše, kar je vredno vedeti iz prirodopisa i. t. d. Po §. 3. drž. šol. postave (1869) moralo se je poučevati, kar je vredno vedeti iz prirodopisa i. t. d.; po §. 3. šolske novele pa le za učence najimenitnejše in najdóumnejše, kar je vredno vedeti iz prirodopisa i. t. d. Najdóumnejše je pa, kar celó dušno mánj zmožni otroci lehkó razumó. Prvej je to najmanjša, drugej pa normalna mera učne snóvi.

Od te na videz tako majhne izpremembe pričakovati smemo za naše šolstvo ugodnega uspeha.

Da je šolska novela učno snov ljudske in meščanske šole skrčila, moramo užé z didaktičnega stališča odobravati. Vstrajen poukov uspeh zavisí od njega temeljitosti. Kako pa je to pri tolikej obilici učne snovi mogoče, ko mora učitelj uro za uro od predmeta do predmeta skakati, liki metulj od cvetke do cvetke po pisanem travniku. Temeljít je pouk v ljudskei šoli, ako se učitelj ne spušča v učeno, globoko in predrobno razlaganje, ampak če navaja mladino, da eno in isto stvar večkrat in večkrat ponavlja. Ponavljanje je mati znanja; kder se pridno ne ponavlja, pojema vednost od dné do dné, dokler popolno ne vspuhti. „Pri pouku“ — pravi Jacotot — „je ponavljanje glavna stvar, je vse. Vemo le, kar smo se naučili; ostane nam le, kar smo ponavljali; premišljevati moremo le, kar smo v spominu ohranili.“ Poleg ponavljanja zahteva temeljit pouk tudi marljive vaje. Ponavljanje vpliva na utrditev v znanji, z vajo se pa vzbujá v učencih samodejanje. Oboje, ponavljanje in vaja, zahteva časa, mnogo časa, koji si pridobimo sè okrajšanjem učne snovi. Zato pa ne sme učitelj toliko različnosti v enem oddušku vzeti; kajti naučenje je neko prebavljanje. In kakor ni mogoče prebaviti, če mnogo jedí hitro uživamo, tudi ni mogoče naučiti se, če se nam mnogovrstne stvari naenkrat vtepljejo v glavo.

Posebno zapeljiva je pa preobilica učne snovi mladim učiteljem. Ako bi bila učiteljišča še takó dobro osnovana, vender bi jim ne bilo mogoče podeliti mlademu gojencu potrebne praktične izurjenosti. Kóliko manj pa še dan danes, ko smo užé takó daleč prišli, da se mladina iz enorazrednic po dovršenei enoletnei pripravljalnici vsprejema v učiteljišča — brez prave znanstvene podloge. Tacemu mlademu pedagogu prav lahko moti obilica učne snovi zavest o nalogi ljudske šole. Poleg tega se mu je učeno predavanje učiteljiščnega profesorja tako prikupilo, da nevedé zabrede v ulogo „profesorja mej malimi“. In tak učitelj govori učencem ves dan, v vsaki uri obdeluje kak drug predmet in trudi se z veliko gorečnostjo „predavati“ svoj nauk jasno in temeljito. Ako pa učenci drugi dan malo ali prav nič ne vedó o vsem, kar jim je prejšnji dan govoril, pritožuje in huduje se nad slabo razumnostjo otrók, nad lenobo in nepazljivostjo učencev. Obžalovanja vreden je tak učitelj, ki ne sprevidi, da če tudi ves dan otroke nagovarjamo, t. j. učimo, se s tem še nič ne naučé. Učiti in učiti se je velik razloček, kojega tak učitelj ne pozná, za kar se bode morda imel v prvej vrsti zahvaliti preobilici učne snovi.

Skrajšanje učne snovi priporočati se dá še s pedagogičnega stališča. Ako se učencu o mnogovrstnih rečéh govori, ako je slišal mnogo in večkrat o vseh mogočih predmetih govoriti, postane s časom ošaben; kajti polasti se ga misel, da že vse vé. In ošabnost je bolezen zdanjega časa. Zató se mi pa zdi opravičena trditev, da bi se dal izvir ošabnosti in prevzetnosti dan današnje mladine mnogokrat iskati v tej naopačnej vzgoji.

V očigled teh didaktičnih in pedagogičnih pomanjkljivosti zvati smemo šolsko novelo dobrodošlo. Nas učiteljev bodi skrb, da se oprostimo vsacega pretiranja, da pazimo posebno v realijah na glavno stvar ter preidemo stranske reči; prvi privoščimo kolikor mogoče mnogo časa, truda in potrpežljivosti, druge pa si po mogočnosti okrajšajmo! „Non multum, sed multa.“ Vzemi pri pouku malo, a to malo naj bode dobro in jasno, vadí je trdno in neizgubljivo! Knjiga desetkrat prebrana izdá več nego deset knjig enkrat, in stvar dvajsetkrat v spomin utisnena nas tvori bolj večé, kot dvajset reči enkrat rečenih, pa kmalu pozabljenih.

M—a.